

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1 Σ

2 Σ

3 Λ

4 Λ

5 Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποτελείται από μία και μόνο λέξη: «Χειραγώγηση», χωρίς ρήμα, επίθετο ή άλλο προσδιοριστικό της έννοιας. Η ελλειπτικότητα αυτή είναι σκόπιμη και υπηρετεί την πρόθεση του αρθρογράφου να διεγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, ώστε να διαβάσει το κείμενο. Από την άποψη της χρήσης της γλώσσας, ο τίτλος είναι μεταφορικός και περιλαμβάνει την έννοια που ο αρθρογράφος θεωρεί ως περισσότερο σημαντική από ολόκληρο το περιεχόμενο του κειμένου – ποια όψη της χειραγώγησης, ωστόσο, εξετάζεται ειδικότερα, αυτό μπορεί να το κατανοήσει κανείς μόνο αν διαβάσει το κείμενο.

Πιο συγκεκριμένα, ο όρος «χειραγώγηση» σχετίζεται στο κείμενο με την πολιτική (στον λόγο και στην πράξη) και αφορά στην εξάρτηση των ΜΜΕ από οικονομικά ή / και κυβερνητικά συμφέροντα, αλλά και στην εξάρτηση των απλών πολιτών από τα ανελεύθερα ΜΜΕ. Ο αρθρογράφος απορρίπτει και τις δύο αυτές συνθήκες στην απολυτότητά τους, τονίζοντας ότι στην πολιτική συμπεριφορά η εμπειρία των ανθρώπων διατηρεί πάντα τον τελευταίο λόγο. Με την έννοια αυτή ο τίτλος του κειμένου σχετίζεται βέβαια, αλλά δεν δηλώνει ακριβώς το περιεχόμενό του.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το απόσπασμα του Κειμένου 1 με αντικατάσταση των υπογραμμισμένων στοιχείων:

Στο δημοκρατικό πλαίσιο μπορεί **να εκφραστεί** μία πολιτική πρόταση **ανάλογη/σύμφωνη** με τις ανάγκες της κοινωνίας, με πειστικότητα και συνοχή, σε συνάντηση με την εποχή και **τις απαιτήσεις/διεκδικήσεις** της, και τότε το ίδιο το θεσμικό πλαίσιο, μέσα από την ποικιλία έκφρασης και τον ανταγωνισμό, εγγυάται τη διάδοσή της. Δεν υπάρχει δύναμη **να σταματήσει** την **δύναμη** μιας πολιτικής, όταν αυτή συνομιλεί με τους ανθρώπους της εποχής. Μόνο όταν πάσχει η πολιτική, πάσχει και η επικοινωνιακή της διεξόδυση.

Ο διαδεδομένος μύθος περί παντοδυναμίας των ΜΜΕ **περιλαμβάνει τη θέση** ότι οι άνθρωποι είναι άβουλα όντα, εύκολα και καθολικά χειραγωγήσιμα από τους ισχυρούς του χρήματος και του μιντιακού συστήματος. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο **λάθος/απάτη**: η εμπειρία των ανθρώπων διατηρεί τον τελευταίο λόγο. Αυτή βαραίνει στην πολιτική συμπεριφορά. Όποιος, κυβέρνηση ή αντιπολίτευση, στο πλαίσιο του αγώνα για τα πρωτεία στον λόγο, βλέπει μόνο **έλεγχο** και δεν αποδέχεται το αυτονόητο αυτής της σύγκρουσης, στόχο έχει μία νέα, στην υπηρεσία του, χειραγώγηση. **Ανώφελος** πάντα ο στόχος αυτός.

Με την αντικατάσταση των υπογραμμισμένων λεξιλογικών στοιχείων του αποσπάσματος αυτού από άλλα, απλούστερα, το ύφος του κειμένου γίνεται επίσης απλούστερο, εγγύτερο – κάπως – προς τον προφορικό λόγο και αμεσότερο. Οπωσδήποτε τα νοήματα γίνονται ευκολότερα αντιληπτά από τον μέσο αναγνώστη, εφόσον αίρονται κάποια από τα λεξιλογικά φράγματα που πιθανώς να εμποδίζουν την κατανόηση. Από την άλλη μεριά, το κείμενο χάνει το αυστηρό, δοκιμακό ύφος και την καλά μελετημένη διατύπωση που δίνει στον αναγνώστη την εντύπωση ότι τα γραφόμενα είναι καρπός βαθιάς μελέτης και μεγάλης εμπειρίας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 η αναζήτηση της αλήθειας δείχνει να αποτελεί βασικό μέλημα του ποιητικού υποκειμένου και η συνειδητοποίησή της κεντρικό πόλο της ζωής του.

Κατ' αρχάς το ποιητικό υποκείμενο τονίζει ότι γι' αυτόν η αλήθεια ήταν αποτέλεσμα ανακάλυψης και επιστέγασμα σκληρού αγώνα να κατανοήσει την πολυπλοκότητα της ζωής (στ. 1-4) – τελικά όμως δηλώνει ότι είπε την αλήθεια, κατόρθωσε δηλαδή να την εκφράσει, όπως την ανακάλυψε (στ. 4). Ωστόσο, η έκπληξή του ήταν μεγάλη αφού, μόλις είπε την αλήθεια, κατάλαβε ότι αυτό που για τον ίδιο ήταν δύσκολο κι επίπονο, γι' άλλους ήταν απλό και κοινότοπο (στ. 5-8). Με άλλα λόγια, η δική του ακριβή αλήθεια ήταν κοινή, κτήμα

των πολλών (στ. 6-7: να προσεχθεί ο προσδιορισμός «ολότελα» και η φρ. «πολλοί τη διαλαλούσαν»). Όταν, ωστόσο, επέδραμαν στη χώρα οι «αρματωμένες ορδές» («τη δέκατη τέταρτη χρονιά της μισητής Δημοκρατίας μας», στ. 15-16), τότε τα έβαλαν πρώτα με τους φτωχούς (στ. 9-12), πολύ γρήγορα, όμως, επιτέθηκαν και εκδίωξαν από τη χώρα αυτούς που είπαν την αλήθεια για το ποιοι είναι και ποιοι τους ώθησαν να κακοποιούν (στ. 13-16, να προσεχθεί η εσκεμμένη αοριστία: δεν κατονομάζεται κανείς αλλά όλοι γνωρίζουν σε ποιους αναφέρεται το κείμενο) – το ποιητικό υποκείμενο δηλώνει εδώ ότι η ακριβή αλήθεια έχει θύματα όσους τη διαλαλούν σε σκοτεινούς καιρούς. Ένα τέτοιο θύμα ήταν και ο ίδιος: το ποιητικό υποκείμενο αναφέρει ότι οι «αρματωμένες ορδές» του πήραν τα περισσότερα υπάρχοντα, που είχε αποκτήσει με πολλούς κόπους, και τον οδήγησαν κι εκείνον στην εξορία (στ. 17-19). Εκεί συνειδητοποίησε τη βασική ιδιότητα της αλήθειας και τη θέση που κατέχει στη ζωή του: η αλήθεια είναι πολύτιμη, γι' αυτό και την έχει ανάγκη, όπως τα υπάρχοντα, και μάλιστα πιο πολύ από αυτά (στ. 20-22: να προσεχθεί το συγκριτικό «πιο πολύ» και η επανάληψη «έχω ανάγκη»). Μάλιστα, στο τέλος φτάνει να εξισώσει την αλήθεια με τα υπάρχοντα, που τα χρησιμοποιείς και τα απολαμβάνεις κάθε στιγμή (στ. 22-23 να προσεχθεί το παρομοιαστικό: «σα σπίτι», «σαν αμάξι»), και να ταυτίσει την απώλεια της αλήθειας με κλοπή (στ. 24: «Μου τα πήρανε»: να προσεχθεί το πρόσωπο – το ποιητικό υποκείμενο δεν έχασε τα πράγματά του, του τα πήραν).

Οι μαθητές / οι μαθήτριες μπορούν και πρέπει να απαντήσουν ελεύθερα αν συμφωνούν με τη στάση αυτή του ποιητικού υποκειμένου ή όχι, με βάση τον παραστατικό τους κύκλο και τα βιώματά τους.